

L'escola activa, una qüestió vigent

MARQUÈS I SUREDA, Salomó:
Narcís Masó
pedagog de l'escola activa
Diputació de Girona, 1990
128 pp

Amb la publicació/lectura d'aquest llibre, Salomó Marquès de nou ens invita a reflexionar sobre el tema que, d'una manera o altra, ens implica a tots.

I fer-ho, com ho ha fet l'autor, a través d'una biografia —per bé que limitada i breu— no és gens fàcil. Perquè si el personatge es descontextualitza del seu entorn social pot donar la impressió que *es presenta una vida exemplar* per edificar els possibles lectors.

Lluny d'això, Salomó Marquès ens acosta d'una manera ràpida i planera a la problemàtica de l'educació a través d'un compromís individual, d'un testimoni gironí.

Tot llegint la vida de Narcís Masó, hem tingut l'ocasió de donar una ullada a la història de l'ensenyament del nostre país durant la primera meitat del present segle. D'altra banda, el text del pedagog —donada la seva actualitat— ens han estimulat a revisar conceptes soterrats en un racó de la nostra ment i, a la seva llum, judicar de nou la situació de l'ensenyament avui.

L'estudi de Salomó Marquès té dues parts. La primera, fa referència a la vida de Narcís Masó i Valentí, en quant educador. I la segona és un recull de textos, alguns inèdits, del pedagog gironí.

Pel que fa a la personalitat de l'homenatjat amb motiu de commemorar el centenari del seu naixement, hom hi destaca dues constants en el seu pensament i en la seva activitat: Catalunya i

educació. El nacionalisme català i l'escola activa, doncs, impregnen la seva activitat pedagògica al llarg de les tres etapes de la seva vida. (I potser caldria afegir-hi una tercera, de constant: el valor religiós que informava tota l'educació moral).

La primera, de 1912 a 1935, fou l'etapa barcelonina, durant la qual seguí directament i en primera línia el moviment de renovació pedagògica. Barcelona, aleshores, havia esdevingut un espai privilegiat per conèixer les teories més modernes i les experiències més avançades de la pedagogia; llevat del període de la Dictadura de Primo de Rivera qui, a partir de 1924, obligà que el moviment pedagògic es refugiés a la iniciativa privada.

Amb el recolzament de la Mancomunitat i de l'Ajuntament de Barcelona diferents educadors (Pau Vila, Rosa Sensat, Alexandre

Gali, Artur Martorell, Pere Vergés, etc.) pogueren realitzar llurs projectes. El Consell d'Investigació Pedagògica, l'Associació Protectora de l'Ensenyament, les Escoles d'Estiu i altres, foren institucions que impulsaren l'assaig de mètodes i, a través de diverses publicacions, els coneixements més avançats.

Aquesta etapa barcelonina, lògicament, havia de ser molt enriquidora per a la formació professional de Narcís Masó.

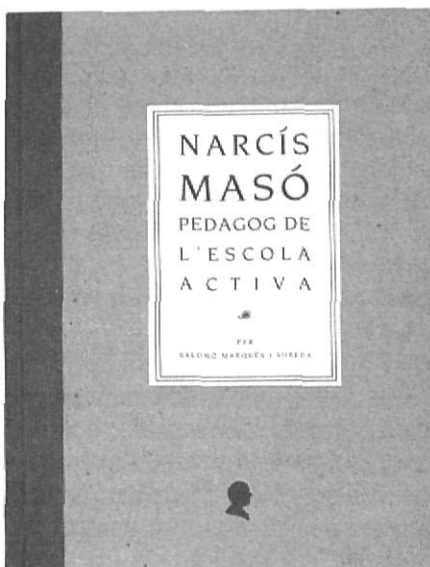
La segona etapa, 1935-36, va ser la de la pròpia realització. Masó deixà la Mútua Escolar Blanquerna per anar a fer la seva obra personal: l'Escola de S'Agaró.

El medi/marc escollit no podia ser més ideal: la urbanització modèlica que el seu germà Rafael dirigia a S'Agaró. (El mateix número de la *Revista de S'Agaró* que anunciava la futura obertura de l'escola, donava a peu de pàgina la trista notícia de la mort del seu germà arquitecte).

L'intent d'aplicar els trenta punts assenyalats per Ferrière —característics del moviment de l'Escola Nova— en règim d'internat, s'adreçava només als nois i noies d'una classe social més aviat alta. L'experiència, doncs, era elitista. I fou molt breu com per poder-la avaluar d'alguna manera.

Així i tot, la seva presència a l'entorn de Sant Feliu de Guíxols tingué efectes beneficiosos per a la nostra població.

Des del setmanari *La Costa Brava* explicava als guixolencs el

Col·lecció
L'Espiga

Novetat

Bernabé Dalmau Santorál

Una llista molt
pràctica, amb els sants
de cada dia,
acompanyada de les
biografies dels sants
més importants i de
tots els sants catalans.

PUBLICACIONS DE L'ABADIA
DE MONTSERRAT

avantatges de l'escoltisme, no solament com a moviment educador fora de l'àmbit escolar, sinó també a la mateixa escola com a recurs pedagògic.

Alguns col·laboradors mestres de Masó, Manuel Pla per exemple, exerciren també a Sant Feliu i els seus escrits, sobre educació, trasllueixen l'esperit i les idees del director de l'Escola de S'Agaró.

La tercera etapa (1939-1953) fou sens dubte la més grisa, no tant per ser la gironina, sinó perquè la postguerra ho fou per a tot-hom. Amb la dictadura començà una extensa i conscient repressió, no solament política, sinó també cultural.

L'ensenyament reculà i perdé tot el s'havia aconseguit durant la Mancomunitat i la Generalitat.

Masó hagué de recórrer a les classes particulars i a treballar com a decorador per a poder sobreviure. Tanmateix, així que entreveia la possibilitat d'aplicar quelcom de l'escola nova, ho feia. És el que intentà com a animador de l'escola d'aprenents, pensada per als fills de la capa social més popular i necessitada.

En aquest període destacà com a fundador dels Minyons de Muntanya, una eina idònia per a introduir llavors de canvi en la societat gironina a partir d'un sector social més benestant.

Només sota l'empara de l'Església, d'Acció Catòlica, podia aleshores comunicar la seva ideologia catalanista.

La segona part del llibre, com hem dit abans, és un recull de textos de Narcís Masó sobre diversos aspectes educatius. De tots ells, en destacarem el més llarg, que fa referència a l'escola nova i als principis que l'han d'inspirar i que, ben significativament, és firmat amb el sobrenom de «un rousseau-nià».

En aquest text Masó es manifesta com a un perfecte coneixedor dels corrents renovadors de la pedagogia —havia estudiat a l'Institut de Ciències de l'Educació «J.J. Rousseau» de Ginebra durant tres anys de la dictadura de Primo de

Rivera—, coneixements viscuts i assimilats per la praxis pedagògica quotidiana.

L'esmentat text, podríem resumir-lo així:

Abans de res cal conèixer l'infant que és un ésser complet, no un projecte d'adult, i subjecte actiu del seu propi ensenyament. Per tant, l'educand ha de conèixer la psicologia evolutiva i la pedagogia que utilitzi ha de ser experimental.

L'escola ha de ser un lloc alegre i engrescador per al nen, perquè hi fa quelcom que li interessa i on desenvolupa la seva personalitat i la seva sociabilitat. Per consegüent, l'educació ha de ser integral i l'aprenentatge s'ha de fonamentar en l'observació, l'experiència i el joc. I dins d'un ambient lliure, cal educar per a la llibertat.

La instrucció i el saber memorístic, abstracte i llibresc de l'escola tradicional s'ha de substituir per l'*aprendre a viure*. La realitat de la vida, doncs, ha d'entrar a l'escola.

Tot això, i més, era el que Narcís Masó volia realitzar, pel seu compte, a l'Escola de S'Agaró.

Nosaltres desitjaríem que avui totes les escoles —l'escola pública—, s'acostessin més a aquesta utopia imaginada i volguda fa ja tant de temps.

El pedagog gironí, en parlar de l'educació dels infants, afirma que el problema de l'educació havia de ser el que més preocupés a la humanitat, a l'estat. I a un país, i al seu govern, i als partits polítics, pensem nosaltres. I aquesta preocupació hauria de quedar reflectida en els programes i, sobretot, en els pressupostos públics. L'administració hauria de garantir que l'ensenyament públic, l'escola pública, esdevingués més *nova i activa* cada curs, en el sentit que ens en parlava Narcís Masó i ens en parlava Salomó Marqués.

Àngel Jiménez